

Asia: VN/28554/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien asiaa VN/28554/2025. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan unionin hiilirajamekanismiasetuksen toimeenpanosta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on antaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta hiilirajamekanismiasetuksen muuttamisesta johtuvat kansalliset säännökset.

Suomen Yrittäjät kannattaa asetusmuutoksen keskeisiä tavoitteita. Omnibus-lainsäädäntöpakettiin kuuluva CBAM-tuonnin kynnysarvon muutos vähentää merkittävästi pieniin ja keskisuuriin maahantuojiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa vähentämättä juurikaan mekanismin päästökattavuutta tai sen kerryttämiä tuloja. On tärkeää, että kynnysarvon tarkistusta arvioidaan jatkossa säännöllisesti, jotta mekanismin tehokkuus ja kattavuus voidaan varmistaa.

Asetuksen soveltamisalaa tulisi tarkastella säännöllisesti ja toimijat tulee pitää ajan tasalla tarkasteluista sekä mahdollisista suunnitteilla olevista muutoksista. Suomen tulee olla vahvasti mukana soveltamisalan seurannassa, sen muutoksiin vaikuttamisessa sekä mekanismin alaisten toimijoiden ajan tasalla pitämisessä.

Keskeiset huomiot

Hiilirajamekanismin (CBAM) tarkoituksena on ehkäistä hiilivuotoa ja kannustaa EU:n ulkopuolisia maita ottamaan käyttöön päästökaupan kaltaisia hiilen hinnoittelumekanismia. Hyvin toteutettuna mekanismi voi tasoittaa kilpailuolosuhteita eurooppalaisen ja kolmansien maiden tuotannon välillä

ja näin parantaa eurooppalaisen tuotannon kilpailukykyä. Hiilirajamekanismin tavoitteena on varmistaa, että sekä EU:ssa valmistettu että EU:n ulkopuolelta tuotu tuote kohtaavat tuotannon päästöintensiteettien perustuvan yhtäläisen kustannuksen. Hiilirajamekanismissä asetukset on suoraan velvoittavaa EU-lainsäädäntöä jäsenmaissa eli asetukset ei anna kansallisen harkinnan varaa viranomaisen velvoitteiden hoitamisen osalta.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että päästökauppa säilyy ilmastopolitiikan ensisijaisena ohjauksena ja että sen kattavuutta ja vaikuttavuutta edelleen parannetaan. EU:n laajuinen, markkinaehtoinen ja teknologianeutraali päästöjen hinnoittelu on tehokkaampaa ja vähemmän kilpailua vääristävää kuin kansalliset toimet. Hiilirajamekanismi on keskeinen väline hiilivuodon ehkäisemisessä, kun päästökaupan ohjausvaikutusta vahvistetaan päästöoikeuksien ilmaisjakoa vähentämällä.

Asetusmuutoksessa pienet CBAM-maahantuoja, eli pääasiassa pk-yritykset ja yksityishenkilöt, vapautettaisiin CBAM-velvoitteista ottamalla käyttöön uusi kumulatiivinen tuonnin määrään (nettopaino) perustuva kynnysarvo, joka olisi 50 tonnia maahantuojaa kohti vuodessa. CBAM-tavaroiden tuonnin jäädessä tämän rajan alle, tuontia ei katsottaisi kuuluvan CBAM-velvollisuuden piiriin. Uusi kynnysarvo korvaisi nykyisen 150 euron lähetyseräkohtaisen kynnysarvon.

Kynnysarvon muutoksen myötä Suomessa 92 prosenttia nykyisistä maahantuojista vapautuisi Tullin arvion mukaan CBAM-velvoitteista, mutta mekanismin piirissä pysyisi edelleen noin 99 prosenttia päästöistä. Noin suurimmat kahdeksan prosenttia maahantuojista ylittäisi 50 tonnin vuotuisen raja-arvon. Komission omnibus-ehdotuksen liitteenä olevassa asiakirjassa (SWD (2025) 58 final) arvioidaan, että EU-tasolla CBAM-tuonnin kynnysarvon muutoksella hiilirajamekanismin velvoitteet poistuisivat noin 182 000 maahantuojalta (90 prosenttia maahantuojista), joista suurin osa on pk-yrityksiä.

Komission ehdotuksessa arvioidaan myös, että uusi CBAM-tuonnin kynnysarvo vähentäisi hiilirajamekanismiin liittyviä hallinnollisia kustannuksia EU-alueella noin 1 210 miljoonalla eurolla vuodessa. Tästä CBAM-maahantuojien osuus olisi 1 123 miljoonaa euroa ja viranomaisten 87 miljoonaa euroa. CBAM-päästömaksutuloja uusi kynnysarvo vähentäisi noin 21 miljoonalla eurolla.

Kynnysarvon ylittymisen valvonnassa tulee kiinnittää huomiota selkeään ja tehokkaaseen tehtävienjakoon komission ja jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. On tärkeää varmistaa, että valvontavastuut ja -menettelyt ovat yksiselitteisiä ja ennakoitavia maahantuojien näkökulmasta. Lisäksi rajatapauksille ja kynnysarvon molemmiin puolin vaihtelevasti toimiville maahantuojille on laadittava selkeät ja etukäteen sovitut käytännöt, jotta oikeusvarmuus ja hallinnollinen selkeys voidaan taata.

Suomen Yrittäjät pitää perusteltuna, että kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle annetaan mahdollisuus alentaa hiilirajamekanismiin liittyviä seuraamusmaksuja rajatuissa tilanteissa. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa velvoitteiden noudattamatta jättäminen johtuu kolmansilta osapuolilta saaduista virheellisistä tiedoista tai joissa yhtenäinen massaperusteinen kynnysarvo ylittyy vain vähäisesti. Joustavampi seuraamusjärjestelmä tukee sääntelyn oikeasuhtaisuutta ja vähentää kohtuuttomien seuraamusten riskiä.

Seuraamusmaksujen alentamisen mahdollisuus on pk-yritysten näkökulmasta tärkeä etenkin hiilirajamekanismin käyttöönoton ja kehitysvaiheen aikana, jolloin yritysten vaikutusmahdollisuudet toimitusketjuissa voivat olla rajallisia ja päästötietojen saatavuuteen liittyy epävarmuuksia. Mahdollisuus ottaa huomioon tapauskohtaiset olosuhteet vahvistaa oikeusvarmuutta ja parantaa yritysten luottamusta mekanismin toimeenpanoon ilman, että mekanismin ympäristövaikutukset tai velvoitteiden sitovuus heikkenevät.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä mahdollisuutta käyttää laskennallisia oletusarvoja EU:n ulkopuolella maksetulle hiilen hinnalle. Kannatettavia ovat myös päästöarvojen laskentaan ja todentamiseen sekä CBAM-todistusten myyntiin ja takaisinostoon liittyvät muutokset.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Roope Ohlsbom

ekonomisti

Ohlsbom Roope
Suomen Yrittäjät